

Posudek diplomové práce

Barbora Železník: Motivace vězeňských kaplanů

Studijní program: Komunitní krizová a pastorační práce – diakonika

Řada prací o službě kaplanů se soustřeďuje na výkon, cíle, metody, případně efekt práce kaplanů. Studentka se zaměřila na otázky po motivaci k této práci. Vsadila je do širšího kontextu pro lepší porozumění komplexity i náročnosti kaplanské služby ve věznici, a to rozdělením práce na část teoretickou a praktickou.

V první části uvádí do užívaného pojmosloví, ale také do struktur vězeňství a specifík jednotlivých funkcí působících ve věznicích. Nechybí ani mapka s přehledem věznic v ČR a statistikami. Důležitou otázkou je „funkce trestu odnětí svobody“ (12n), mezi kterými autorka zmiňuje například nalezení určitých hodnot, při kterém by měl mít své místo měl mít i kaplan. Který má ve věznici – mezi civilními zaměstnanci – specifické postavení.

Po stručném historickém zařazení kaplanské služby (18nn) se pozornost obrací k současnosti. Za povšimnutí jistě stojí i zde příslušné statistiky, například skutečnost, že z celkem 59 kaplanů pracuje ve věznicích na plný úvazek toliko 9 (21n). Vyvozuje z toho autorka nějaké závěry pro práci a obzvláště motivaci kaplanů pro tuto práci? V každém případě je důležité zdůraznění ekumenického charakteru dané služby i otevřenost vůči jiným náboženstvím (22n). Role kaplanů ve věznici je popisována různě, jak autorka dokládá z literatury, v závěru kapitoly se pokouší o určitou kompromisní formulaci (31), která vystihuje právě vícevrstevnatost i možnosti této funkce v systému vězeňství. Na druhé straně může udivit, že autorka zmiňuje pouze práci s odsouzenými. Je kaplan ve věznici pouze pro odsouzené, nebo i pro personál či pro rodiny odsouzených?

Nepochybně je otázkou, která doprovází tuto kaplanskou službu, ale i kaplany v jiných oblastech, jak je to s vírou těch, kterým mají sloužit. Autorka se odvážně pokusila ve vši stručnosti nastínit danou problematiku odkazem na některé práce z oblasti moderní spirituality, přičemž zdůrazní, že kaplan – po vzoru Ježíše – není určen jen pro věřící, ale „pro všechny, kdo jeho pomoc potřebují“ (35).

Aby diplomantka osvětlila problematiku motivace k této práci, osvětluje, v čem je jeho pracovní prostředí obzvláště rizikové a co tedy může vést k frustraci (36nn). Může udivit, že jedním z faktorů je neuznání hodnoty a potřeby této práce ze strany samotných křesťanů (37). Uvažuje někde autorka o tom, jak prestiž povolání i jeho důležitost právě v církevním prostředí zdůraznit? Co by mohlo zlepšení této situace napomoci?

Zdroje motivace pro kaplany hledá autorka v historii, zejména tedy biblické, ale také raně křesťanské, nebo psychologické atd., a shrnuje, že pro kaplany může být motivací i prostě jen to, že je tato práce „baví, naplňuje a vidí v ní smysl“ (43).

Zjištěné podněty ověřuje autorka prostřednictvím výzkumu. Rozhodla se pro kvalitativní výzkum založený na polostrukturovaném rozhovoru. Ten tvoří soubor 22 otázek, položených celkem osmi kaplanům (mužům i ženám různého věku a různé délky působení ve funkci kaplana) ze čtyř církví. Autorka dosti zevrubně popisuje metodu výzkumu, což usnadňuje porozumění jeho výsledkům.

Asi není překvapivé, že kaplani svoji motivaci hledají primárně v křesťanském zakotvení své práce. Na druhém místě uvádí autorka na základě výzkumu „kreativitu a pestrost“, která je pro kaplany důležitá. Vedle dalších impulsů je zmíněna pochopitelně i „podpora okolí“ (55) či dobré vztahy ve věznici nebo finanční ohodnocení, jakkoli v této oblasti panují rozdíly.

Diskuse (68n) je jen velmi stručná a omezuje se spíše na konstatování shody výsledků výzkumu s poznatky s literaturou, než na širší reflexi daných odpovědí či podnětů z literatury.

Závěr pak hlavně shrnuje postup práce a hlavní poznatky. Obsahuje i tři doporučení. Jedno se týká podpory zmíněné „kreativity“ (68). Další doporučení, jak podpořit motivaci, by bylo seznamování kaplanů s životem odsouzených po propuštění. Autorka nejspíš předpokládá, že s takovým životem, který ukazuje smysl kaplanské práce. Ne s těmi, na které žádné výchovné (ani jiné) působení vliv nemělo. A jako třetí podnět je zmíněná supervize, resp. „sdílení s jejich kolegy“. Proč autorka vybrala právě tato doporučení, není myslím blíže zdůvodněno. Nehledě na skutečnost, že pro kaplany se pořádají různé semináře, existuje i nabídka supervize atp. Proč není například více zdůrazněna podpora ze strany církve a „domácích“ sborů a farností kaplanů? A spolupráce místních komunit s vězením, nebo např. konkrétně v oblasti postpenitenciární péče? Přitom na význam podpory v této oblasti autorka významně poukazuje (např. 63). Podobně jako jiné otázky, i tyto mohou být předmětem rozhovoru při obhajobě.

Předložená diplomová práce představuje zajímavý aspekt kaplanské práce. Autorka se pokusila jej systematicky zpracovat, zvolila k tomu logickou strukturu i postup práce. Využila k tomu značné množství literatury v češtině i angličtině, včetně internetových zdrojů. Součástí jsou dvě přílohy – informovaný souhlas a otázky k rozhovoru. Samotné přepsané rozhovory nejsou součástí přílohy.

Uvedenou práci rád doporučuji k obhajobě s hodnocením A-B.

V Pardubicích, 29. 8. 2023

Ladislav Beneš, Dr.

Katedra praktické teologie UK ETF